

Giedrius Alkauskas
Skyrius iš poemos
WAYKITOIA WIESZPATIA

1653 m.

Baisogalos atsiskyrelio orakulystė apie negerąsias,
ligų ir svetimųjų tvaną, užrašyta
Alberto Vijūko-Kojelavičiaus ir rasta Slanime

*St. Rimvydui,
nušvitusiam ir nušvietusiam*

§ 1

1.1.

Kai maras gresia Lietuvą niokoti,
Vaidilos vyzdžiai geba jį nuspėti.
Ar dera kam jo žodžiais abejoti,
Kad ties kapais ir glūdumų paraistėm
Mirties mergelė sutemoj regėti.

*Adam Mickiewicz
„Konrad Wallenrod“, 1828*

1.2.

**Diel priesakimu tawa nepildima,
Diel tawa schwenta šodžia papeikima
Ir delei didžia musu sugrieschima
Jau mus koroghij.**

Alartjnds Alasbjdbs
Giesme raudinga ape mara ir piktaije
pawietre bei wotis biauroses, 1566

1.3.

Kas beprikeltų mirusiąją naktį? –
patrankos buvo apdrėbtos sniegu,
Dominikonuos nepaliové plakti
dar kelios vėliavos... Tegu
kas nors išraižo tavo veidą,
šnekas pažadins, gudiškas. Paskum
dar tamsėlesnės miglos nusileido...

*Sigitas Geda, „Lietuvių kavalerija apleidžia
Vilnių. Rekonstrukcija 1655“, 2003*

1.4.

Troja; Sikambrė; Genčia; Rikaičiai; Arkona Rugijoje. Vėliau,
besiveržiant kryžiuočiams, arijų popiežiaus sostinė buvo
perkeliamą vis toliau rytuosna: keletas Ramovių
Rytprūsiose, Vilnius, ir, pagaliau, Baisogalos miškynas,
kuriame dar S. Daukantas atsimena „baltuosius drevių
žynius“.

*Česlovas Gedgaudas,
„Mūsų praeities beiėškant“, 1972*

1.5.

Wyjuk's Kojalowycze (arba kapp lituwey wadyn Kojalas)
gymyma lituwys nu Kauna, jezawytas, garsus moksle sawa
amžiuje: pagáylys sawa gymynies užmyrsztós yr aplėystos,
surásze lotynyszkay jos darbus. Daug gerėsnys ira už

Stryikauske: kaypogy yszguldymas darbu, skaystumas kalbos, ayszkmumas žodziu, nebgal buty gerésnys niekokeme raszte, tayp, jog skaytitoj's parbiegdamas darbus pyrm kelu szymtu metu buwusius, tares szalip ju bestówys.

Simans Daukants
„Darbay senuju Lituwiiu yr Žemaycziiu“, Pratarymas, 1822 m.

1.6.

Kojelavičius teigia, jog tai, kaip įvyko 1654-1667 metų karas, būsią išdėstyta trečiame istorijos tome, kuris, beje, nepasirodė ir kurio rankraštis greičiausiai dūlėja kokiamе jėzuitų archyve.

*Juozas Jurginis, „A. Kojelavičiaus
„Lietuvos istorija“ ir jos reikšmė“, 1988*

§ 2

Orakulystė apie marą bei rusų, švedų nuosiaubtes ilgiems dvylikai metų

Benkartai! Ties pravertais Siono vartais
Kartos kurtos – neužkurtos, o pakartos!
Tik vertelgos kartais vargą atkartoja,
Tą, kai Viešpats tveria ne ranka, o koja.
Kalsis, malsis gaivalijos,
Iš burnos lįs kalavijas –
Prievartausite ties užvertais Siono vartais...

Gandas negandos, o ilgitės pagundų:
Kadagiais smilkykitės – Pavietrė bunda!
Palaikus klaikius palieka šitas laikas,

Kūnas pūna – siela jo neužsilaiko.
Klibins maras proto sijas,
Melsite karštai Mesijo –
Dykinės site ilgai, beverčiai būti gundomi...

Dovanos žadėtos – kaustyti žuvėdai
Neš nuo lyvių pusės geležies parėdų.
Nuo galindų – rusai dervos šildyt odai;
Velnio vėtrungė – Pavietrė kelią rodo.
Ad te clamamus, Maria,
Giltinės gaidžiai nebijo –
Vėtros guoliais nemiruoliai nardys lyg žuvėdros...

Rudagalviui ožiui, Jonušui, Kėdainiuose,
Jonas, striukis baltagalvis, pasipainios.
Velniava atšventins Ventą, pančios Ančią,
Johanas, ožys tretys, sems samčiais kančią!
Cibių, cagių vejas gijos,
Persivaidys vaivadijos –
Smūtkai smuks – ne vien tik smuklės,
tvindys – bet ne dainos...

Ima į žmonas linksmas, juodnagis jaunikis
Nuotakas be nuotaikos, našlėm palikusias.
Nieks nesergės sergančių, berūbių būrų,
Plaučiais, suodžių išplautais, skūrom nuskurusiom.
In tremenda illa dies
Nukliedės, klebs klebonijos –
Angelai nuo Žemės kils – iš žemių kils angėles...

Witoldas bus nudangiūntas – ne nudaūngintas,
Myriu dengtas, kriptos pātvenktos bus vandeniū.
Vado runų ant karūnų nesimato –
Šitas vadas jums neatvedė nei vados!

Sklis kantičkų vėrinijos
Decantatis gloria Filio –
Priedangos kunvulsijos tik susikuls į dangų...

2019 VII, IX

§ 3

Orakulystės išaiškinimas

Prievartausite – lauksite prie vartų, kurie niekada neatsivers! O jei sulauksite iš burnos lendančio dviašmenio kalavijo – išlaukėte jau viską, nes baigėsi laikas (*Apr 1,16*).

Dervaplunksniai, ugniabalsiai pragaro gaidžiai šokinės Vilniuje daug dienų. Sunaikins viską, kas nesunaikinta. Viską, kas nesunaikintina.

Vytauto Kęstutaičio karstą paslėpsite! Karai lėtai išrims – kariai greitai išmirs. Tie, žinantys slapytynę, greičiausiai visų – ir vadas antrąkart dengsis myriu. Tik nebe savo. Laikuvos tolybėse Vilija pasius, Stanislovo ir Vladislovo šventovės rūšiai patvins. O Vytauto nerasite. Jogailaičiai, jogailaičiai... kur vytautaičiai? Nėra vyrijos vados!

Kibsis kaip ožiai, kaip cibutė su cagute – vaivados Jonušas Radvila su Povilu Jonu Sapiega. Etmonas Liubomirskis su nelaimėliu Jonu Kazimieru. O, žuvėde, liūdesio plynių karaliau!

Amžiaus nuošvityje kėlėsi Betygalos oficiolas ir Jėzaus brolijos raštininkas. Ir nušvietė. Kuris gi perėmėte Mikalojaus ir Konstantino šviesą? Kur jūsų postilės katolickos ir punktai sakymų?! Buvo Motiejus. Vėl bus Motiejus. Bus Simonas. Ir

dar bus Simonas. Gal kada – ir Mikalojus Konstantinas. Bet ne iš jūsų...

Priedanga, poskliautė, padangė – gal jūs ten. Tik bergždžiai dangop plaksitės!

Neprietelių tvanas. Tamsos tvanas. Didis nuopolis!

Dykinėsite – klaidžiosite po dykumą, kaip kad Žmogaus Sūnus klaidžiojo. Tik laukia vientulystė neapsakoma, kai apleidžia ne tik Dievas ir Žmogus, bet ir Tamsos Kunigaikštis. Ir niekas negundys jūsų nei duona, nei apvaizda, nei pasaulio karalijomis (Mt 4,1-11).

Taip skęstantį apleidžia ir smilkalų oras, ir gaivalų vanduo, ir dugnas – žemalų dirva. Bet jei apleistų ir dvasia – šventalų ugnis, ketvirtoji stichija, kuri ir dvėseleną apleidžia tik neatšaukiamai pažadėjusi sugrįžti – telieka pabaigti (Lk 12, 10). Ir vėl pradėti.

Bet ir didžiausias nuopolis nėra per didelį, tvankiausias tvanas nėra per troškus. Taip: jei kas ir junga Trejybę su Išdidžiuoju, tai tik *pempte ousia, quinta essentia*. Jei neatsispiri nuo dugno, tverkis. Tvenkis iš didelio chaoso! Ir vėl. Ir vėl. Iš chaoso – į Gają (Γαία). Gaja – į Kroną (Κρόνος). Kronas – į Devą (देव). Deva – į Pateptąjį (πρωψυ). Pateptasis – į žmogų (žmogus).

Penktasis elementas.

Komentarai

Albertas Vijūkas-Kojelavičius ir jo lotyniška „Lietuvos istorija“ – Pirmasis tomas (Gdanskas, 1650) apima istoriją iki Lietuvos krikšto 1387 m., antrasis (Antverpenas, 1669) – iki Žygimanto Augusto mirties 1572 m. Trečiasis tomas, apimantis istoriją iki autoriaus laikų (1670 m.) ir kuris greičiausiai buvęs parašytas, liko neišspausdintas, ir iki šiol nerastas.

Kai maras gresia... – vertimas V. Mykolaičio-Putino.

Originalas:

Kiedy zaraza Litwę ma uderzyć,
Jej przyjście wieszczą odgadnie żrenica:
Bo jeśli słuszna wajdelotom wierzyć,
Nieraz na pustych cmentarzach i błoniach
Staje widomie morowa dziewica.

Arkona – Riugeno sala, polabės slavų kunigaikštystė. Retra, Arkona ir Radegasto šventykla. X amžiuje jų gyvenimas vaizduojamas N. A. Rimskio-Korsakovo šedevre, operoje-bailete „Mlada“. O štai – ir lietuvių šokis. Kunigaikštis Mstivojus pakviečia į iškilmes: „*tegul svečiai iš tolimų šalių palinksmina mus savo šokiais. Pirma – karingieji lietuvių žmonės, po jų – ir Indijos čigonai*“.

Strykauskis – Motiejus Strijkovskis.

Ad te clamamus, Maria – šaukiamės tavęs, Marija.

In tremenda illa dies – baisią likimo dieną.

Decantatis gloria Filio – dainuojamas Sūnaus garbei.

Apr 1,16 – Dešinėje rankoje jis laikė septynias žvaigždes, iš jo burnos ėjo aštrus dviašmenis kalavijas.

Pragaro gaidžiai – Vilnius degė 17 dienų.

Stanislovo ir Vladislovo šventovė – Vilniaus katedra, itin nukentėjusi per aprašomą karą. Rusai net nulupo varinį stogą ir išdangino maskolijop. Per 1931 metų Neries potvynį buvo atrasti d.k. Aleksandro Kazimieraičio ir d.k. Barbaros Radvilaitės kapai, bet ne Vytauto.

Jonas Kazimieras – Johann II Kasimir Wasa. Nelaimingas buvo ir jis, ir jo valdoma Abiejų Tautų Respublika.

Betygalos oficiolas – Mikalojus Daukša (~1532-1613).

Jėzaus brolijos raštininkas – Konstantinas Sirvydas (~1580-1631).

Motiejus ir Motiejus, Simonas ir Simonas – Sarbievijus (ne Strijkovskis!) ir Valančius, Daukantas ir Stanevičius.

Mt 4,1-11 – Jo gundymas.

Lk 12, 10 – Kas tartų žodį prieš Žmogaus Sūnų, tam bus atleista, o kas piktžodžiautų Šventajai Dvasiai, tam nebus atleista.

Pempte ousia (gr.) – Visur esantis, viską persmelkiantis eteris. Aristotelio penktasis elementas.

Gaja, Devá, Pateptasis – Žemė (gr.) ; Dievas (skr.); Mesijas (gr. Χριστός).